

OAHPIT BISSEHIT LOAVKIDEAMI JA MOBBEMA

Dutkan čájeha ahte oahppit sáhttet beaktilit bissehit loavkideami ja mobbema iežaset ceahkis ja joavkkus. Nuorat leat buorit resurssat ja sin ferte geavahit identifiseret mobbema ja áinnas dakkár mobbema maid ii leat nu álki fuomášit. Sii dovdet ceahki joavkodynamihka ja máhttet, dávjá buoret go earát, árvoštallat leago hoigan ja «kødden» stoahkan vai leago mobben, ja leago geahčastat bahá vai buorre.

Eanaš oahppit geat leat mobbejuvvon mitalit manjá ahte dat vearrámus lei ahte ii oktage beroštan. Danne galget skuvllat gáibidit ahte maddái oahppit ja váhnemat galget beroštit, ja oahpahit sidjiide mo sii galget bissehit ja doarjut mielohppiid geat vásihit mobbema. Dat sáhtta leat balddihahtii ja gáibidit duostilvuoda, muhto lihkká oahppis árvideames lea buoret dovdu go jos ii dan daga. Mobben ii galgga dohkkehuvvot skuvllas ja dat gáibida ahte sihke oahppit, oahpaheaddjit ja váhnemat váldet ovddasvástádusa.

Mii leat dása ráhkadan muhtin dilálašvuodaid madda oahppit ieža galget hutkat mo bissehit. Dii sáhttibehtet ovtas ohppiiguin áinnas ieža ráhkadit eambo ja earálágan dilálašvuodaid. Dasto galget dramatiseret ja čájehit ja ságastallat/digaštallat ceahkis.

- Makkár mobbenvuohki lei dát?
- Mo dii bisseheiddet dan?
- Manne?
- Mii lei váttis?

Scenaide eai leat rivttes ja čielga vástádušat ja čoavdagat, muhto sáhttet leat máŋga iešguđetlágan vuogi ja čovdosa. Ulbmil lea hárbhallat identifiseret, beroštit ja bissehit unohis láhttenvugiid.

Dii sáhttibehtet scenaid bidjat gopmut bevddiide ja juohke joavku (5-6 oahppi joavkkus) geassá ovttá dahje moadde, jos leat stuorra joavkkut.

Oahppit galget joavkkuin bargat. Oahppit galget diehtit ahte vurdojuvvo sii čájehit ahte sii máhttet dáid geavahit duohta eallimis.

(R. Mikkelsen, psykologisk.no 2016)

SCENA 1

Dii lehpit ceahkkelanjas iehčanassii. Guovttis álgiba mobbet muhtin eará oahppi. Soai cuiggodeaba su biktasiid ja gohčodeaba su.

Guovttis, dahje golmmas dis galgabehtet bissehit sudno. (dása sáhttet leat máŋga iešguđetlágan vuogi)

SCENA 2

Dii lehpet ceahkkelanjas. Buohkat leat movttegat ja plánejit ceahkkemátkki ja digaštallet geat galget ovttas čohkkát ja geat galget ovttas orrut ja geat galget ovttas johtit ja viežžat ja doalvut, ja gos áigut fitnat, jna. Dušše okta ii leat sin searvvis, son čohkká ja geahččá láse ráigge olggos.

Guovttis, dahje golmmas dis galgabehtet bissehit olggušteami ja fátmmastit mielde su gii lea olgguštuvvon. (dása sáhttet leat mánja iešguđetlágan vuogi)

SCENA 3

Olgun. Okta oahppi dohppe ovttá oahppis snuibba ja bálkesta dan nubbái gii fas bálkesta dan goalmádii. Oahppi geas snuibba lei headástuvvá ja áiggošii ieža snuibba ruovttoluotta, ja suhtá ja falleha su gii válddi snuibba sus.

Guovttis dahje golmmas dis galgabehtet bissehit dán «køddema» ja doarjut su gii headástuvai ja fallehii. (dása sáhttet leat mánja iešguđetlágan vuogi)

SCENA 4

Hivssegis. Golbma, njeallje oahppi. Okta doallá nuppi oaivvi julggiid gaskka ja viggá nuollat buvssaid vai bahta oidno.

Guovttis, dahje golmmas dis galgabehtet bissehit dán. (dása sáhttet leat mánja iešguđetlágan vuogi)

SCENA 5

Idđedis feaskáris. Buohkat dadjet guđet guoibmái «buorre idit» – dušše okta ii oáčču «buorre idit» ja sii hengejit jáhkaid muhto fal guhkin eret su jáhkas gean sii olgguštit. Sii eai oainne su ja eai hála ja daja maidege sutnje. Muhtin doallá njuni ovddas go vázzá meattá.

Guovttis, dahje golmmas dis galgabehtet bissehit dán. (dása sáhttet leat mán̄ga iešguđetlágan vuogi)

SCENA 6

Lášmmohallan. Dii lehpet speallamin kánonspáppa. Muhtin du joavkkus deaivvahallo, ja okta čurve: «Dieđusge – biro njoazan ii geargan njuiket eret».

Guovttis, dahje golmmas dis galgabehtet bissehit loavkideami ja dákkár loavkidis giellageavaheami. (dása sáhttet leat mán̄ga iešguđetlágan vuogi)

SCENA 7

Dii oaidnibehtet sosiála median ahte muhtin oahppi ceahkis lea bovden riegádanbeaivvedoaluide. Dii oaidnibehtet maddái ahte ii oktage leat vástidan bovdhussii.

Guovttis, dahje golmmas dis galgabehtet árvvoštallat mo dii sáhttibehtet responderet dása. (dása sáhttet leat mán̄ga iešguđetlágan vuogi)